

Oponentský posudok

práce doc. PhDr. Jána Sládečka, PhDr. predloženej na vymenovacie konanie na profesora

Jána Sládečka vnímame ako divadelníka, ktorý výrazne ovplyvnil, spoluprofiloval slovenskú réžiu, dramaturgiu, teóriu, históriu divadla. Pôsobí ako pedagóg, ale je aj editorom významných publikácií o divadle, či autorom teatrologických štúdií. Neznamená to, že by sa jeho úsilia o účasť na profilovaní súčasného divadla a jeho reflexii drobili. Naopak, navzájom sa posilňujú, dopĺňajú. Je to v našich podmienkach vzácnosťou, ale práve takto získaná viacnásobná optika pohľadu umožnila J. Sládečkovi prenikať k podstate problémov, javov, estetík, viacvrstevnosti diel. Napokon, svedčia o tom aj predložené práce v rámci inauguračného konania. Ale nielen tie. Tvoria iba zlomok z jeho réžií, dramaturgických, teatrologických aj autorských výstupov. Pravda, od inscenácie jeho Statkov-zmätkov na pôde ochotníckeho divadla uplynulo už veľa času. Nimi sa začína línia jeho inscenácií klasiky. Ale čo je nemenej dôležité, aj jedinečných interpretácií, úsilí objavovať skutočne dramatický nerv hier, ich presahy k súčasnosti, budovania takej ich javiskovej podoby, ktorá by súznela, zodpovedala obsahu, ale aj toho, čo ho môže prerásť, významovo obohatiť. Pravda, neplatí to len o jeho inscenáciách klasiky, nielen domácej, ale aj o hrách súčasných, či hrách z nedávnej minulosti. V réžii J. Sládečka uviedlo Moravské divadlo Olomouc Neveuxovu Žalobu proti neznámemu. V bulletine na viacerých miestach zdôrazňuje, že autor hry patril k surrealismom. Boli priam posadnutí túžbou po sebazpoznaní a jednou z ciest k nemu bola samovražda. Rovnako dôležité pre autora bolo aj surrealistické zblížovanie protikladov. Tieto stopy myslenia surrealismov sú v Sládečkovej inscenácii zreteľné. Sládeček však hranicu života a smrti u surrealismov v súzvuku s textom posúva. V živote postáv sa sprítomňuje Boh. Tak ako neskôr francúzsky filozof a teoretik Baudrillard mu adresujú výzvu, aby bol, ale, navyše, postavy ho berú na zodpovednosť za svoje pokazené životy – tak ako o niekoľko desaťročí po napísaní hry španielsky dramatik a filozof Enrice Egidazu v hre Matná šed'.

J. Sládeček spoľahlivo odčítal a tlmočil sily hry. Vytvoril myšlienkovú, významovo silnú inscenáciu, bohato štruktúrovanú, rytmicky premyslene budovanú s účinne vrstevným napätím. Samozrejme, že pozitíva inscenácie sú úzko zviazané s hercami, viacnásobnou optikou nazerania na postavy – čo je z rodu iného modernistického prúdu – kubizmu. Podpísal sa nielen pod tendovanie drámy k stavebnosti, ale následne aj inscenácie. Pretože niet priestoru na hlbšiu analýzu, rada by som sa odvolala na recenzie starších Sládečkových inscenácií, v ktorých som sa usilovala zaznamenať špecifiká jeho režijných interpretácií, aj tvorby tých, ktorí na ich budovaní participovali.

Poznatky z oblasti réžie J. Sládeček bohato zúžitkoval aj v teatrologickej práci Mág javiska a slova. Venuje sa v nej životu a tvorbe Jána Jamnického. J. Sládeček ako dramaturg SND mal možnosť spolupracovať, ale aj bližšie spoznávať viacerých režisérov, bohato štruktúrovaný priestor divadla, ale aj zvrátenosť jeho zužovania, predovšetkým umeleckého. Začleňuje ich do širšieho prúdu repertoáru SND, úsilí, smerovania divadla. Nechýbajú ani ohlasy, kritická reflexia Jamnického inscenácií. Sládeček mapuje aj tvorivú činnosť Jamnického v rozhlase, či iných oblastiach umenia.

Pre J. Sládečka sú rovnako nezanedbateľné aj privátne osudy režiséra. Navzájom sa ovplyvňovali aj potvrdzovali.

J. Sládeček skromne uvádza, že kniha o Jamnickom tvorí akési predpolie pre ďalšie práce o Jamnickom, divadle jeho doby. Sládeček toto úsilie mnohonásobne prekračuje. Signalizuje spojenia Jamnického s avantgardou, aj s tou vo výtvarnom umení, predovšetkým Malevičom a Bakstom, ktorí sa usilovali vymedziť novú úlohu formy a obsahu. Poukázal na dôsledky vstupov ideológie na „formalizmus“. Ale núkajú sa aj alúzie s Bretonom – popri psychickom automatizme aj s jeho II. surrealistickým manifestom, dadaistickým kabaretom etc.

Rovnako ako je precíznosťou poznamenaná kniha o Jamnickom, možno za takú označiť aj štúdiu o Ivanovi Stodolovi z Dejín slovenskej drámy 20. storočia. Obom predchádzalo dôverné poznanie tvorby režiséra i dramatika. Využíval ich aj ako editor vydaní na dané témy v Divadelnom ústave. Neodráža len poznatky o Ivanovi Stodolovi, ale aj o stave drámy a divadla daného obdobia, stave myslenia a cítenia spoločnosti. Nie je to len strohá informácia o Stodolových hrách, ale upozorňuje aj na ich potenciál, žiaľ, neraz neobjavený alebo zámerne prehliadaný. J. Sládeček číta Stodolove hry nie ako literát, ale ako divadelník, ktorý vie preniknúť za slová, text a objavovať jeho možnosti pre divadlo, ktorých využitie vdýchne hre plnohodnotný javiskový život.

J. Sládeček je jednou z najvýznamnejších tvorivých osobností svojej generácie. Je v nej neprehliadnuteľný svojimi vyhranenými názormi na divadlo, otvorenosťou pre rôznosť poetík, aj rešpektovaním profilu jednotlivých divadiel.

Na základe predložených prác, inauguračnej prednášky a splnení požadovaných kritérií odporúčam, aby bol Jánovi Sládečkovi udelený titul profesora v odbore 2.2.4 Divadelné umenie.

V Bratislave, 21. 1. 2017

prof. PhDr. Božena Čahojová, PhD.

